

sparebankstiftelsen

Offentliggjøring av finansiell
informasjon i samsvar
med kapitalkravsforskriften
del IX

PILAR 3

31.12.2017

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
1.1	Innledning.....	3
1.2	Om Spareskillingsbanken	3
2	KAPITALDEKNINGSSREGLER	3
2.1	Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital	3
2.2	Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging.....	4
2.3	Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av finansiell informasjon	4
3	ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	5
3.1	Ansvarlig kapital banken	5
3.2	Ansvarlig kapital konsolidert	6
3.3	Kapitalkrav banken	7
3.4	Kombinert kapitalbufferkrav banken	8
3.5	Kombinert kapitalbufferkrav konsolidert.....	9
3.6	Uvektet kjernekapitalandel banken (Leverage Ratio)	10
3.7	Uvektet kjernekapitalandel konsolidert (Leverage Ratio).....	10
4	STYRING OG KONTROLL AV RISIKO.....	11
4.1	Innledning.....	11
4.2	Organisering og ansvar.....	11
4.3	Risiko- og kapitalstyring.....	12
5	REGULATORISK KAPITAL (PILAR 1)	13
5.1	Kredittrisiko - Standardmetoden.....	13
5.2	Operasjonell risiko – Basismetoden	19
6	TILLEGGSKAPITAL (PILAR 2)	19
6.1	Innledning om metodevalg ved beregning av tilleggskapital (ICAAP).....	19
6.2	Kredittrisiko	19
6.3	Likviditetsrisiko	20
6.4	Markedsrisiko	21
6.4.1	Egenkapitalposisjoner	21
6.4.2	Renterisiko.....	22
6.4.3	Spreadrisiko	22
6.5	Operasjonell risiko	22
6.6	Forretningsrisiko og strategiske risikoer	23
7	OPPSUMMERING.....	23

1 INNLEDNING

1.1 Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapital situasjon i Spareskillingsbanken. Dokumentet skal dekke kravet til offentliggjøring av finansiell informasjon i samsvar med kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3).

1.2 Om Spareskillingsbanken

Historikk

Spareskillingsbanken het Christianssand Arbeiderforenings Spareskillingsbank da den ble stiftet i 1877. Nøkternhet og et ønske om solid, stabil drift preget virksomheten. Mye har forandret seg siden den tid, men bankens ry som en seriøs, veldrevet sparebank for folk flest i byen gjelder fortsatt. Banken er lokalisert i Kristiansand, og er den siste rene gjenværende Kristiansandsbanken.

Forretnings- og markedsområde

Spareskillingsbanken er en lokal, selvstendig og samfunnsengasjert sparebank som tilbyr bank – og finansielle tjenester til personmarkedet samt små og mellomstore bedrifter i Kristiansandsregionen.

Opplysninger på konsolidert grunnlag

Spareskillingsbanken inngår ikke i regnskapsmessig konsern, så alle regnskapstall er på banknivå. Banken er imidlertid underlagt krav om konsolidering for kapitaldekningsformål og uvektet kjernekapital fra og med 2017 på grunn av eierandelen på 16,32 % i Verd Boligkreditt AS (Verd). Verd er et boligkreditselskap med konsesjon til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Selskapet eies sammen med 9 andre frittstående sparebanker. Bankens beholdning av ansvarlig lån på kr 5,2mill i Verd er trukket fra ved beregning av ansvarlig kapital.

Alle tall er pr 31.12 og oppgis i hele tusen dersom ikke annet er opplyst.

2 KAPITALDEKNINGSSREGLER

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer.

2.1 Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 1 omhandler minstekravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko, operasjonell risiko, markedsrisiko og risiko knyttet til verdipapirisering hvor minstekravet er fastsatt til 8 %, hvorav 4,5 % skal være ren kjernekapital og 6 % kjernekapital.

Det er i tillegg innført følgende bufferkrav ut over minimumskravet på 8 % for standardbanker:

Bevaringsbuffer	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %
Motsyklisk kapitalbuffer	2,0 %

Kapitaldekningen fastsettes som forholdet mellom bankes samlede ansvarlige kapital og risikovektede eiendeler.

De metodene som banken bruker ved beregning av minimumskravene for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er vist i figuren nedenfor.

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standardmetoden
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden

2.2 Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Banken skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i henhold til vedtatt risikoprofil samt en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og tilhørende strategi. Tilsynet skal sette i verk passende tiltak dersom de ikke anser prosessen for å være tilfredsstillende.

Proessen skal gjennomføres minimum årlig basert på vurdering av eksponering, kvaliteten i styring og kontroll og hvor risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital. Det benyttes så vel kvantitative metoder som kvalitative vurderinger ved fastsettelsen av kapitalbehovet.

Finanstilsynet foretar jevnlig vurdering av foretakenes risiko og kapitalbehov (SREP). I vurderingen legges det til grunn at foretaket skal ha kapital ut over minstekravet og bufferkrav for risikoer som foretaket er utsatt for og som ikke, eller bare delvis, er dekket i minstekravet i pilar 1 (pilar 2-krav). Pilar 2-kravet skal dekket av ren kjernekapital.

På bakgrunn av Finanstilsynets SREP-vurderinger og foretakets eventuelle kommentarer, fastsetter Finanstilsynet et pilar 2-krav som offentliggjøres.

Finanstilsynet har startet prosessen med å fastsette kapitalkravet for Spareskillingsbanken, men det er ikke fastsatt noe endelig nivå. Det er dermed heller ikke offentliggjort noe kapitalkrav for banken.

2.3 Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av finansiell informasjon

Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølgingen i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere bankens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll.

Informasjonen skal offentliggjøres og oppdateres minimum årlig. For øvrig er banken pålagt å offentliggjøre informasjon som anses egnet til å påvirke beslutningen til brukere av informasjonen i

forbindelse med økonomiske forhold, senest 30 dager etter at banken er eller burde vært klar over forholdet. Informasjonen skal offentliggjøres på internett, og skal være tilgjengelig i minst fem år fra tidspunkt for offentliggjøring.

3 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Bankens ansvarlige kapital består kun av ren kjernekapital. Ved beregning er det tatt hensyn til tillegg, fradrag og begrensninger i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Beregningene viser at banken er godt rustet til å møte økte kapitalkrav.

3.1 Ansvarlig kapital banken

Banken benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Tabellen under viser bankens samlede beregningsgrunnlag, ansvarlig kapital og kapitaldekning pr 31.12.2017.

Ansvarlig kapital:	2017	2016
Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	1.004.979	937.636
Revidert årsoverskudd fratrukket påregnelig skatt, gaveavsetning mv	61.759	66.348
Ren kjernekapital før regulatoriske justeringer	1.066.738	1.003.984
Regulatoriske justeringer		
Immaterielle eiendeler	-3.508	-7.185
Overfinansiering pensjonsforpliktelser (netto etter utsatt skatt)	-668	-1.391
Frdrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-5.200	0
Sum regulatoriske justeringer i ren kjernekapital	-9.376	-8.576
Ren kjernekapital	1.057.362	995.408
Annen godkjent kjernekapital	0	0
Kjernekapital	1.057.362	995.408
Tilleggskapital	0	0
Ansvarlig kapital	1.057.362	995.408
Risikoveid beregningsgrunnlag:		
Kredittrisiko	4.431.035	4.159.960
Operasjonell risiko	295.219	290.809
Markedsrisiko	0	0
Verdipapirisering	0	0
Totalt beregningsgrunnlag	4.726.254	4.450.769
Ren kjernekapitaldekning	22,37 %	22,36 %
Kjernekapitaldekning	22,37 %	22,36 %
Kapitaldekning	22,37 %	22,36 %

3.2 Ansvarlig kapital konsolidert

	Ren kjernekapital	Kjernekapital	Ansvarlig kapital
Konsolidert kapitaldekning			
Kapital i banken	1.057.362	1.057.362	1.057.362
Forholdsmessig andel av kapital fra Verd	61.236	66.949	74.294
Reversering av fradrag	5.200	5.200	5.200
Interne eliminerings	-62.011	-67.724	-67.724
Kapital etter innkonsolidering av Verd	1.061.787	1.061.787	1.069.132
Netto beregningsgrunnlag i banken	4.726.254	4.726.254	4.726.254
Forholdsmessig andel av netto beregningsgrunnlag i Verd	490.269	490.269	490.269
Eliminering av interne fordringer og kapital	-187.873	-187.873	-187.873
Netto beregningsgrunnlag etter innkonsolidering av Verd	5.028.650	5.028.650	5.028.650
Konsolidert kapitaldekning	21,11 %	21,11 %	21,26 %

3.3 Kapitalkrav banken

Minimumskrav til ansvarlig kapital under Pilar 1 utgjør 8 %, og tabellen under viser kapitalkravet fordelt på engasjementskategoriene under kredittrisikoen, samt for operasjonell risiko. Videre vises de ulike bufferkravene.

Engasjementskategorier:		2017	2016
Stater og sentralbanker		0	0
Lokale og regionale myndigheter		0	94
Offentlig eide foretak		0	0
Multilaterale utviklingsbanker		0	0
Internasjonale organisasjoner		0	0
Institusjoner		6.629	5.861
Foretak		16.495	19.847
Massemarkedsengasjementer		12.141	12.065
Pantsikkerhet i bolig- og næringseiendom		276.787	256.817
Forfalte engasjementer		9.831	4.967
Høyrisiko-engasjementer		0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett		2.713	2.708
Andeler i verdipapirfond		5.071	6.218
Egenkapitalposisjoner		19.070	18.269
Øvrige engasjementer		5.745	5.951
Kapitalkrav kredittrisiko		354.483	332.797
Øvrige kapitalkrav:			
Kapitalkrav markedsrisiko		0	0
Kapitalkrav operasjonell risiko 1)		23.618	23.265
Kapitalkrav verdipapirisering		0	0
Minimum kapitalkrav under pilar 1	8,0 %	378.100	356.062
Bufferkrav:			
Bevaringsbuffer	2,5 %	118.156	111.269
Systemrisikobuffer	3,0 %	141.788	133.523
Motsyklisk kapitalbuffer 2 % fra 31. desember 2017	2,0 %	94.525	66.762
Bankens samlede kapitalkrav pilar 1	15,5 %	732.569	667.615

1) Banken benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke den operasjonelle risiko. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt ved regnskapsårets slutt de tre siste år multiplisert med 12,5. Inntektsposter som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1 i kapitalkravsforskriften.

3.4 Kombinert kapitalbufferkrav banken

Bankenes kapitalkrav består av ulike deler, og motsyklisk kapitalbuffer ble innført med 1 % fra 1. juli 2015. Denne er ble økt til 1,5 % fra 1. juli 2016, og til 2,0 % fra 31. desember 2017.

Spareskillingsbanken er ikke definert som systemviktig bank, og er dermed heller ikke pålagt å beregne buffer for systemviktige banker.

Kapitalbuffer banken:	Ren kjernekapital	Kjernekapital	Ansvarlig kapital
Kapitalkrav Pilar 1	4,5 %	6,0 %	8,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk kapitalbuffer 2 % fra 31. desember 2017	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Samlet kapitalkrav	12,0 %	13,5 %	15,5 %
Bankens kapital i %	22,4 %	22,4 %	22,4 %
Kapitalbuffer	10,4 %	8,9 %	6,9 %

Som det framgår av figuren er banken godt rustet til å møte både gjeldende og fremtidige kapitalkrav.

Bufferkrav banken:		2017	2016
Beregningsgrunnlag kapitalkrav		4.726.254	4.450.769
Kapitalkrav ren kjernekapital minimumskrav pilar 1	4,5 %	212.681	200.285
Bevaringsbuffer	2,5 %	118.156	111.269
Systemrisikobuffer	3,0 %	141.788	133.523
Motsyklisk kapitalbuffer	2,0 %	94.525	66.762
Samlet kapitalkrav til ren kjernekapital	12,0 %	567.150	511.838
Ren kjernekapital		1.057.362	995.408
Kapitalbuffer ren kjernekapital		490.212	483.570

SPARESKILLINGSBANKEN 31.12.2017

STANDARDTABELL FOR OFFENTLIGGJØRING AV OPPLYSNINGER OM FORETAKS OVERHOLDELSE AV KRAVET OM MOTSYKLISK KAPITALBUFFER

Referansedata

Konsolideringsnivå: Ikke konsolidert

Tabell 1

Geografisk fordeling av relevante kredittengasjementer

Rad		Generelle kredittengasjementer		Engasjementer i handelsporteføljen		Verdipapiriseringsengasjementer		Kapitalkrav				Vekter for kapitalkrav	Motsyklisk kapitalbuffersats
		Engasjementsbeløp for SA	Engasjementsbeløp for IRB	Summen av lange og korte posisjoner i handelsporteføljen	Verdien av engasjementer i handelsporteføljen for interne modeller	Engasjementsbeløp for SA	Engasjementsbeløp for IRB	Herav: Generelle kredittengasjementer	Herav: Engasjementer i handelsporteføljen	Herav: Verdipapiriseringsengasjementer	Totalt		
		010	020	030	040	050	060	070	080	090	100	110	120
010	Inndeling etter land												
	Norge *)	8.686.040		0		0		336.021	0	0	336.021	100,00 %	2,00 %
020	Sum	8.686.040		0		0		336.021	0	0	336.021		

Tabell 2

Størrelsen på foretaksspesifikk motsyklisk kapitalbuffer

Rad		Kolonne
		010
010	Samlet beregningsgrunnlag	4.726.254
020	Foretaksspesifikk motsyklisk kapitalbuffersats	2,00
030	Krav til foretaksspesifikk motsyklisk kapitalbuffer	94,525

*) Bankens utenlandske kredittengasjement på til sammen kr 47.388 er ført på Norge da utenlandsengasjementene utgjør mindre enn 2 % av bankens samlede kredittengasjement.

3.5 Kombinert kapitalbufferkrav konsolidert

Kapitalbuffer konsolidert:	Ren kjernekapital	Kjernekapital	Ansvarlig kapital
Kapitalkrav minimumskrav Pilar 1	4,5 %	6,0 %	8,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk kapitalbuffer 2 % fra 31. desember 2017	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Samlet kapitalkrav	12,0 %	13,5 %	15,5 %
Konsolidert kapital i %	21,1 %	21,1 %	21,3 %
Kapitalbuffer konsolidert	9,1 %	7,6 %	5,8 %

Som det framgår av figuren er banken også på konsolidert basis med eierandelen i Verd også godt rustet til å møte både gjeldende og fremtidige kapitalkrav.

Reglene om at finansforetak som deltar i samarbeidende grupper med eierandeler på mellom 10 % og 20 % skal foreta forholdsmessig konsolidering trådte i kraft i 2017, og det er ikke utarbeidet tall for 2016. Fra 2018 skal også eierandeler på under 10 % konsolideres, men for Spareskillingsbanken medfører det ingen endring da vi ikke har den type eierandeler.

3.6 Uvektet kjernekapitalandel banken (Leverage Ratio)

Uvektet kjernekapitalandel beregnes på grunnlag av tallene ved utgangen av kvartalet.

For balanseførte poster tilsvarer engasjementsbeløpet det beløpet som benyttes i kapitaldekningsrapporteringen. Mottatte sikkerheter (finansielt pant, garantier eller andre typer sikkerheter) reduserer ikke engasjementsbeløpet, og det er ikke gjennomført motregning av utlån og innskudd.

Engasjementsbeløpet for ikke-balanseførte poster utgjør 100 prosent av engasjementsbeløpet i kapitaldekningsrapporteringen.

	2017	2016
Netto ansvarlig kapital	1.057.362	995.408
Eksponeringsbeløp	9.241.310	8.576.684
Poster utenom balansen med 10 % konverteringsfaktor	569	56.280
Totalt eksponeringsbeløp	9.241.879	8.632.964
Uvektet kjernekapitalandel morbank	11,44 %	11,53 %

3.7 Uvektet kjernekapitalandel konsolidert (Leverage Ratio)

	2017
Kjernekapital banken	1.057.362
Forholdsmessig andel av kjernekapital fra Verd	66.949
Reversering av fradrag	5.200
Interne eliminerings	-67.724
Netto kjernekapital etter konsolidering med Verd	1.061.787
Totalt eksponeringsbeløp for banken	9.241.879
Forholdsmessig andel av eksponeringsbeløp for Verd	1.408.747
Eliminering av interne fordringer og kapital	-224.998
Totalt eksponeringsbeløp etter konsolidering med Verd	10.425.628
Uvektet kjernekapitalandel konsolidert	10,18 %

4 STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

4.1 Innledning

God risiko- og kapitalstyring er et sentralt virkemiddel i bankens verdiskapning. Styret i Spareskillingsbanken har en målsetting om at bankens risikoprofil skal være lav til moderat.

Banken har ved utarbeidelse av styringsdokumenter tatt utgangspunkt i Finanstilsynets moduler på de ulike områder, og de er tilpasset bankens enkle og oversiktlige organisasjon.

Risiko- og kapitalstyringen i Spareskillingsbanken tar utgangspunkt i overordnet strategi hvor ønsket risikonivå er angitt. Det er videre utarbeidet delstrategier og policydokument for de ulike risikoområder i banken. Strategidokumentene revurderes minst årlig i sammenheng med bankens strategiprosess.

I forbindelse med risikostyringen og intern kontroll gjennomgås alle vesentlige deler av bankens virksomhet. Med utgangspunkt i risikoen knyttet til den enkelte del av virksomheten iverksettes nødvendige kontrolltiltak for å forvise oss om at arbeidsprosesser og rutiner utføres innenfor en akseptabel risiko.

Banken eksponeres for ulike typer risiko.

Kredittrisiko	Er risikoen for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stille sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.
Likviditetsrisiko	Er risikoen for at banken ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser og/eller ikke evner å finansiere økning i eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.
Markedsrisiko	Er risikoen for tap som følge av endringer i renterisiko, spreadrisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko.
Operasjonell risiko	Er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

4.2 Organisering og ansvar

Risikostyringsfunksjonen er organisert slik at den sikrer gjennomføringen av bankens retningslinjer for risikoprofil og styring av risiko. Ansvar for og gjennomføring av bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelse og operative enhet.

Styret

Bankens styre har ansvar for å sørge for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav, samt påse at banken har en ansvarlig kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet. Styret skal godkjenne og regelmessig vurdere retningslinjer for å påta banken risikoer. Styret skal fastsette de overordnede rammer, gi fullmakter og sørge for at det utarbeides retningslinjer for risikostyringen i banken, herunder etiske retningslinjer. Bankens samlede styre utgjør både risiko- og revisjonsutvalg og godtgjørelsesutvalg.

Adm. banksjef

Har ansvaret for implementering av risikostyringen og at risikoeksponeringen overvåkes og rapporteres til styret. Adm. banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Avdelingsledere

Den enkelte leder skal ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold innenfor eget område. De har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor egen avdeling i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. Avdelingslederne avgir årlig en oppsummerende vurdering av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkeltes ansvarsområde. Rapporten danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

Risk Manager

Risk Manager har ansvar for bankens risikostyringsfunksjon.

Controller

Controller har en overvåkingsfunksjon og foretar kontroller og undersøkelser av bankens intern kontroll og styringsprosesser. Han er bankens compliance-ansvarlige.

Revisjon

Bankens styre har fra 2018 engasjert RSM som internrevisor. Internrevisjonen vil i 2018 utarbeide en uavhengig bekreftelse på bankens ICAAP- og ILAAP-dokumenter.

Bankens eksterne revisor er som tidligere år PwC. Bankens eksterne revisor vil ut fra en effektivitetsvurdering utarbeide den årlige uavhengig bekreftelsen av bankens risikostyring og intern kontroll også for 2018. Deretter overlates dette til internrevisjonen for neste år.

4.3 Risiko- og kapitalstyring

Strategisk målbilde

Risiko- og kapitalstyringen i Spareskillingsbanken tar utgangspunkt i risikonivået slik det framkommer i bankens overordnede strategidokument samt overordnede rammer, fullmakter, instruksjoner og etiske retningslinjer.

Risikostrategier

Gjennom risikostrategiene fastsetter styret ønsket risikoprofil ved etablering av rammer og måltall for de ulike risikoområdene. Strategidokumentene oppdateres minimum årlig.

Risiko

Identifisering og styring av risiko er en kontinuerlig prosess som er integrert i både strategi- og budsjettprosessen. Vesentlige risikoer skal om mulig kvantifiseres gjennom forventet tap og med tilhørende behov for økonomisk kapital både under en normalsituasjon og under stresstesting.

Stresstesting

I forbindelse med vurdering av kapitalbehov gjennomføres stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i banken. Stresstestene gjennomføres på områdene kreditt, likviditet og marked.

Kapitalstyring

En aktiv kapitalstyring er viktig for å sikre banken soliditet over tid. Dette gjøres ved å framskrive bankens finansielle utvikling de neste tre år fram i tid under normale forhold, og en annen framskrivning der det tas hensyn til et alvorlig økonomisk tilbakeslag over minimum tre år. Ut fra en slik analyse vil bankens ledelse og styre ha et grunnlag for å vurdere kapitalbehovet framover.

Oppfølging, overvåking og rapportering

Alle avdelingsledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og de skal påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og adm. banksjef.

Compliance (etterlevelse)

Banken er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av lover, forskrifter, standarder og interne retningslinjer.

Den overordnede risikoeksponeringen og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske rapporter til styret.

5 REGULATORISK KAPITAL (PILAR 1)

5.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stilte sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.

Styring og kontroll

Kredittrisiko styres gjennom egne styringsdokumenter for kredittområdet og bevilgningsreglement.

Styret gjennomgår årlig bankens kredittstrategi og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Ut fra fastsatt kredittstrategi defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til adm. banksjef og ass. banksjef innenfor visse rammer. Adm. banksjef har videre delegert bevilgningsfullmakter.

Kompetente medarbeidere som har analytiske evner og god innsikt i risikoelementer knyttet til kunden er en viktig forutsetning for at banken skal kunne styre risikoen i utlånsporteføljen. Det er avdelingsleder utlån som har ansvar for å sørge for at medarbeiderne innen kredittområdet har nødvendig kompetanseutvikling.

Det skal normalt ikke ytes kreditt der kunden ikke har to alternative muligheter for tilbakebetaling, det vil si både tilstrekkelig betjeningsevne og sikkerhetsdekning.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens markedsstrategi hvor det fastsettes rammer for eksponering i rentebærende verdipapirer.

Verd Boligkreditt AS

Banken har overført deler av utlånsporteføljen til Verd. Saldo på overført portefølje pr 31.12.17 er på kr 1.498,8 mill, mens den pr 31.12.16 var på kr 1.255,3 mill.

Kreditteksponering

Tabellene nedenfor viser bankens totalengasjement mot kunder fordelt på akkumulert risikoklasse, engasjementstype (næring/privat) og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet bevilgning.

Samlet engasjementsbeløp

Beløpene er oppgitt uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse.

Risikoklassifisering

Det beregnes en misligholds sannsynlighet neste 12 måneder for den enkelte kunde basert på kjente data. For næringsengasjementer er dette regnskap og betalingshistorikk m.m. For privatpersoner er det betalingshistorikk, innskudd og utlån m.m.

Hele porteføljen klassifiseres månedlig og kundene gis en risikoklasse fra A-K, hvor A er best. Risikoklasse K består av lån som er misligholdt over 90 dager, lån med individuelle nedskrivninger og lån til selskaper/personer som er gått konkurs. Systemet muliggjør en overvåking av risikoutviklingen i utlånsporteføljen.

Modellene er også integrert i bankens saksgangssystem, og er en del av kredittvurderingen av kunder. Bankens prising av utlån skal normalt gjenspeile risikoen knyttet til engasjementet.

	Risikoklasse	Misligholdssannsynlighet
Lav risiko	A - D	0,00 % - 0,75 %
Middels risiko	E - G	0,75 % - 3,00 %
Høy risiko	H - J	3,00 % =>
Problemengasjement	K	

Sikkerhetsdekning er ikke hensyntatt i risikoklassifiseringen under.

Pr 31.12.17	Utlån	Garantier	Ubenyttet kreditt	Individuelle nedskrivninger	Gruppevise nedskrivninger	Totalt	
Lav risiko	5.595.288	161.963	453.702	0	-1.109	6.209.844	79 %
Middels risiko	1.314.243	22.928	28.633	0	-3.452	1.362.352	17 %
Høy risiko	282.025	4.455	6.082	0	-2.795	289.767	3 %
Problemengasjement	112.092	880	2	-15.619	-1.950	95.405	1 %
Ikke klassifisert	10.656	1.110	633	0	-194	12.205	0 %
Totalt	7.314.304	191.336	489.052	-15.619	-9.500	7.969.573	100 %

Pr 31.12.16	Utlån	Garantier	Ubenyttet kreditt	Individuelle nedskrivninger	Gruppevise nedskrivninger	Totalt	
Lav risiko	5.593.208	154.965	401.936	0	-1.368	6.148.741	80 %
Middels risiko	1.110.738	23.748	29.050	0	-2.601	1.160.935	15 %
Høy risiko	327.669	11.601	5.589	0	-4.520	340.339	4 %
Problemengasjement	62.100	85	0	-9.656	-3.713	48.816	1 %
Ikke klassifisert	36.637	2.322	2.928	0	-798	41.089	0 %
Totalt	7.130.352	192.721	439.503	-9.656	-13.000	7.739.920	100 %

Samlet og gjennomsnittlig engasjement fordelt etter engasjementstyper (næring):

Gjennomsnittlig engasjementsbeløp er her definert som inngående beløp 2017 + utgående beløp 2017 dividert på to.

	Utlån		Garantier		Potensiell eksponering	
	2017	Gj snitt	2017	Gj snitt	2017	Gj snitt
Primærnæringer	13.841	13.689	10.155	5.078	36.990	19.832
Industri og bergverk	4.912	4.431	251	266	1.162	2.547
Kraftforsyning / Bygg- og anlegg	174.248	151.329	17.323	18.064	44.994	34.261
Varehandel	44.974	33.489	7.624	7.857	15.556	13.288
Overnattings- og serveringsvirksomhet	33.101	33.895	4.517	4.517	9.394	9.712
Transport, informasjon og kommunikasjon	5.530	5.824	1.464	1.637	804	809
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	30.791	19.736	13.322	11.932	95	77
Omsetning og drift av fast eiendom	706.795	694.342	16.921	20.339	11.152	8.867
Tjenesteytende næringer ellers	168.360	166.360	4.175	3.694	12.062	11.585
Sum næringskunder	1.182.552	1.123.092	75.752	73.382	132.207	100.976
Personkunder	6.531.752	6.299.236	115.584	118.646	356.845	363.302
Totalt	7.714.304	7.422.328	191.336	192.028	489.052	464.278

Brutto engasjementer fordelt på geografiske områder:

Utlån	2017		2016	
Egen kommune	5.672.813	74 %	5.246.978	74 %
Nabokommuner	1.033.420	13 %	975.935	14 %
Landet for øvrig	991.332	13 %	889.663	12 %
Utlandet	16.739	0 %	17.776	0 %
Totalt	7.714.304	100 %	7.130.352	100 %

Garantier	2017		2016	
Egen kommune	138.424	73 %	138.280	72 %
Nabokommuner	19.955	10 %	20.626	11 %
Landet for øvrig	32.927	17 %	32.754	17 %
Utlandet	0	0 %	1.061	1 %
Totalt	191.306	100 %	192.721	100 %

Gjenstående løpetid for engasjementene:

Engasjementstype:	Uten forfall	Under 3 mnd	3 - 12 mnd	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Utlån til kunder	-25.119	76.426	244.454	1.832.026	5.561.398	7.689.185
Garantier	0	2.492	13.304	34.113	141.427	191.336
Ubenyttet bevilgning	489.052	0	0	0	0	489.052
Totalengasjement	463.933	78.918	257.758	1.866.139	5.702.825	8.369.573

Nedskrivninger på utlån og garantier

Utlån til kunder vurderes til amortisert kost. Etableringsgebyrer som belastes kunden ved låneopptak, resultatføres direkte ved opprettelsen av låneengasjementet. Alle engasjementer blir fulgt opp ved månedlig gjennomgang av restanselister og overtrekkslister. Tapsutsatte engasjementer samt misligholdte lån vurderes fortløpende, og minimum en gang pr kvartal.

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt eller innskuddskonti ikke er innekket som avtalt innen 90 dager etter at kontoen ble overtrukket. Tapsutsatte lån er lån som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske stilling innebærer sannsynlighet for tap på et senere tidspunkt. Konstaterte tap på engasjementer er tap som regnes som endelige.

Bankens tapsvurderinger gjøres ut fra utlånsforskriften, da IFRS 9 ikke vil bli gjort gjeldende for banker som avlegger regnskapet i henhold til årsregnskapsforskriften (NGAAP) før på et senere tidspunkt.

Individuelle nedskrivninger på lån foretas i de tilfeller hvor det foreligger objektive bevis for verdifall. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser intruffet etter første gangs bokføring.

Nedskrivningen beregnes som differansen mellom utlånets bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer, neddiskontert med lånets effektiv rente.

Det skal foretas en vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall enkeltvis på alle utlån som anses å være vesentlige. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Når det gjelder vurdering av sikkerhet på panteobjekt ved individuelle nedskrivninger, verdsettes disse til antatt virkelig verdi på forventet tidspunkt for realisasjon eller egen overtagelse av sikkerhet.

Objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall omfatter observerbare data som fører til en målbar reduksjon i estimerte fremtidige kontantstrømmer fra utlånsgruppen. Gruppevis nedskrivninger omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Ved vurdering av nedskrivning på grupper er bankens utlån delt i personkundemarkedet og bedriftsmarkedet.

Kreditt og forringelsesrisiko

Nedenfor fremkommer samlet engasjementsbeløp fordelt på misligholdte engasjementer og øvrige tapsutsatte engasjementer. Videre fremkommer oversikt over balanseførte og resultatførte tap inneværende år.

Misligholdte engasjement og øvrig tapsutsatte lån fordelt på kundegrupper og bransjer:

Brutto engasjement misligholdt og tapsutsatte	Misligholdte engasjement	Herav ind. nedskr	Øvrig tapsutsatte	Herav ind. nedskr
Kraftforsyning / Bygg- og anlegg	19.067	-2.538	29.634	-5.000
Transport, info og kommunikasjon	470	0	0	0
Omsetning og drift av fast eiendom	48.803	-7.692	588	-389
Sum Næring	68.340	-10.230	30.222	-5.389
Personmarked	8.507	0	0	0
Sum engasjement	76.847	-10.230	30.222	-5.389

Brutto misligholdte og øvrig tapsutsatte engasjement fordelt på geografisk område:

	Misligholdte engasjement	Øvrig tapsutsatte
Kristiansand m/nabokommuner	76.377	30.222
Øvrige geografiske områder	470	0
SUM	76.847	30.222

Nedskrivninger fordelt på personmarked og bedriftsmarked:

	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Individuelle nedskrivninger 2017:			
Individuelle nedskrivninger 01.01.	0	9.656	9.656
Amortiseringseffekt	0	-384	-384
+ Økning i nedskrivning på engasjementer hvor det tidligere er foretatt ind. nedskrivning	0	0	0
+ Nye individuelle nedskrivninger	0	9.652	9.652
- Konstaterte tap i perioden	0	-3.305	-3.305
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	0	0	0
Sum individuelle nedskrivninger 31.12.	0	15.619	15.619

	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Gruppenedskrivninger 2017:			
Gruppenedskrivninger 01.01.	4.900	8.100	13.000
Periodens endring i gruppenedskrivninger	-600	-2.900	-3.500
Sum gruppenedskrivninger 31.12.	4.300	5.200	9.500

Resultatført tap fordelt på personmarked og bedriftsmarked:

	Person- marked	Bedrifts- marked	Totalt
Resultatført tap 2017:			
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	6.347	6.347
+/- Amortiseringseffekt	0	347	347
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-600	-2.900	-3.500
+ Konstaterte tap på eng. som tidligere er nedskrevet	0	1.387	1.387
+ Konst. tap på eng. som tidligere ikke er nedskrevet	531	68	599
- Innbetalt på tidligere perioders konstaterte tap	-104	0	-104
Sum tap på utlån og garantier	-173	5.249	5.076

Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og /eller Fitch som er mest aktuelle.

Spareskillingsbanken har deler av LCR-porteføljen plassert i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF-er). For at OMF-ene skal kunne brukes i LCR-porteføljen er det blant annet krav til offisiell rating på et visst nivå. Pr 31.12.17 hadde banken plassert kr 338,3 mill i denne type papirer.

Sikkerheter

Hovedtyper av pant som benyttes ved fastsettelse av kapitalkravet er pant i bolig og fritidsbolig. Ved fastsettelse av forsvarlig verdigrunnlag legges sikkerhetens markedsverdi til grunn.

Brutto engasjement med pant i bolig er på kr 7,1 mrd, hvorav kr 6,4 mrd er vektet med 35 % i samsvar med gjeldende regelverk.

5.2 Operasjonell risiko – Basismetoden

Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko omfatter:

- Overordnet risikostyring og kontroll
- Operativ styring og kontroll

Bankens styring og kontroll med operasjonell risiko inngår som en viktig del bankens arbeid knyttet til risikostyring og intern kontroll. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll av operasjonell risiko er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko og således også kvaliteten i bankens drift, ligger hos den enkelte avdelingsleder. Det er etablert rutiner for registrering av operasjonelle tap.

6 TILLEGGSKAPITAL (PILAR 2)

6.1 Innledning om metodevalg ved beregning av tilleggskapital (ICAAP)

Risikostyringen i banken gjennomføres i samsvar med «Fastsatte prinsipper for risikostyring og internkontroll» som bygger på Forskrift om risikostyring og internkontroll av 22. september 2008 nr 1080 og Rundskriv 3/2009 fra Finanstilsynet om Veiledning til Forskrift om risikostyring og internkontroll.

6.2 Kredittrisiko

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at stilte sikkerheter ikke dekker utestående fordringer.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er beskrevet under punkt 5.1.

Ved vurdering av Pilar 2 tillegg på kredittrisiko vurderes følgende forhold som ikke er hensyntatt i Pilar 1:

- motpartrisiko
- avvikende høy utlånsvekst
- avvikende porteføljekvalitet på næringskunder
- underestimering av kredittrisiko for ubenyttede kredittrammer med null prosent konverteringsfaktor
- konsentrasjon mot enkeltkunder næring
- konsentrasjon mot enkeltnæringer
- restrisiko

Motpartsrisiko er primært knyttet til utlåns- og garantiporteføljen, men også til verdipapir-beholdningen i sertifikater, obligasjoner, aksjer og andeler i verdipapirfondsandeler, samt til innskudd i andre finansinstitusjoner.

Restrisiko i kredittrisikoen er risikoen for at sikkerheter det tas hensyn til ved fastsettelse av kapitalkravet for kredittrisiko er mindre effektive enn forventet. Under dette punktet vurderes kapitalbehovet ut fra et verdifall på eiendommer på 30 %.

Det utføres stressscenarier der bankens tapsprosent økes vesentlig over tid, og økonomisk kapital vurderes ut fra beregnet kapitalbehov.

6.3 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å oppfylle sine forpliktelser og/eller ikke evne å finansiere økning i eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.

Styring og kontroll

Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i fastlagt strategi, og likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter en rekke parametere hvor LCR (Liquidity Coverage Ratio), NSFR (Net Stable Funding Ratio) og bankens innskuddsdekning er blant de vesentligste.

Banken finansierer sin virksomhet gjennom innskudd fra kunder, gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og egenkapital. Det søkes å oppnå en innskuddsstruktur med mange mindre innskudd da banken ikke skal gjøre seg avhengig av store enkeltinnskudd. Når det gjelder innlånskilder for øvrig, legger banken vekt på diversifisering hvor så vel långivere, perioder og instrumenter inngår. Banker legger vekt på at likviditetsrisikoen skal være moderat.

Bankens fundingkilder

Innskudd fra kunder er bankens viktigste fundingkilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var pr. 31.12.2017 på 82,7 %.

Banken er medeier i Verd Boligkreditt AS, og saldo på overført portefølje pr 31.12.17 er på kr 1.498,8 mill. Ytterligere overføring av portefølje vil kunne tilføre banken likviditet.

Banken benytter tidvis låneadgangen i Kredittforeningen for Sparebanker samtidig som banken også legger ut egne verdipapirer.

Forfallsstruktur:	2018	2019	2020	2021
Obligasjonsgjeld	300 mill	450 mill	500 mill	250 mill
Herav egne obligasjoner	-105 mill	0	0	0
Gjeld til andre kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Sertifikatgjeld	0	0	0	0
Samlet forfall	195 mill	450 mill	500 mill	250 mill

Bankens likviditet

	2017	2016
LCR	173 %	136 %
NSFR	134 %	136 %

Likviditetssituasjonen i banken er tilfredsstillende.

Det utføres månedlige stressberegninger på likviditetsområdet, og beregningene gjøres under følgende forhold:

- Ordinær drift med markedskrise,
- Drift med bankrelatert krise
- Samt en situasjon med en kombinasjon av markedskrise og bankrelatert krise.

Kapitalbehovet fastsettes til beregnet kostnad ved å skaffe tilstrekkelig funding under det scenarioet som gir høyest kostnad.

6.4 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisikoen er risikoen for tap som skyldes endringer i rente, aksje-/verdipapirkurser, valutakurser og spreadutgang. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med rente- og valutahandel, bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingaktiviteten.

Styring og kontroll

Markedsrisiko styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av styret og i henhold til gjeldende forskrifter. Markedsstrategien gjennomgås og revideres årlig.

I banken er markedsrisikoen begrenset, med bakgrunn i:

- Banken har den vesentlige andelen av innskudd og utlån i flytende rente
- Bankens eksponering i aksjemarkedet er ubetydelig
- Bankens transaksjoner i valuta er uvesentlig

6.4.1 Egenkapitalposisjoner

Banken har ikke handelsportefølje. Strategiske plasseringer i samarbeidspartnere klassifiseres som anleggsmidler, mens andre aksjer og andeler klassifiseres som øvrige omløpsmidler. Omløpsmidler

vrderes etter laveste verdis prinsipp. Anleggsmidlene som ikke er børsnoterte nedskrives dersom virkelig verdi er lavere enn bokført verdi og verdifallet ikke ventes å være forbigående.

	Anskaffelses kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Omløpsportefølje, børsnoterte	14.262	14.262	17.468
Omløpsportefølje, unoterte	64.154	63.767	64.363
Anleggspportefølje, børsnoterte	0	0	0
Anleggspportefølje, unoterte	86.879	86.879	102.893
SUM aksjer og andeler	165.295	164.908	184.724
Netto realisert gevinst (+) / tap(-)		729	
Netto urealisert gevinst (+) / tap(-)		163	

Banken benytter regnskapsreglene etter Regnskapsloven med tilhørende Årsregnskapsforskrift for banker mv, og urealiserte gevinster er ikke regnskapsført.

6.4.2 Renterisiko

Renterisikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid. Bankens styre har vedtatt rammer for renterisikoen.

I Spareskillingsbanken er den vesentlige andelen av renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd fra kunder og til obligasjonsbeholdningen da det på øvrige innskudd og utlån vil kunne gjøres parallelle renteskift. Bankens renterisiko er å anse som lav.

Det beregnes et tapspotensiale ved 2 % parallellforskyvning over hele rentekurven, og dette inngår i vurderingen av kapitalbehovet.

6.4.3 Spreadrisiko

Verdifall på bankens obligasjonsportefølje vil normalt være knyttet til endringer i rentekurven, men vi har sett at økning i spreaden på disse papirene har medført verdifall. Verdifallet på obligasjoner som ikke skyldes motpartsrisiko (inngår i kredittrisikoen) vurderes under kapitalbehovet på dette punktet.

Når vi beregner spreadrisiko bruker vi Finanstilsynets tabell for spreadutgangen til ratingklassene og gjenstående løpetid som obligasjonen har.

6.5 Operasjonell risiko

Med operasjonell risiko menes risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko går på tvers av bankens øvrige risikoer.

Sentrale underkategorier av operasjonell risiko er IKT risiko, forbrukervern, risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, nøkkelmannrisiko og renommé risiko.

Renommérisiko:

Renommérisiko er risiko for svikt i inntjening og/eller kapitaltilgang som følge av sviktende tillit og omdømme i markedet.

6.6 Forretningsrisiko og strategiske risikoer

Banken er eksponert mot følgende vesentlige risikoer i tillegg til de som er gjennomgått i det overstående.

Forretningsrisiko:

Denne risikoen defineres som uventede inntekts- eller kostnadssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeadferd.

Strategisk risiko:

Strategisk risiko handler om uventede tap eller sviktende inntjening på grunn av usikkerhet knyttet til langsiktige strategiske avgjørelser som for eksempel inntreden i nye markeder eller oppkjøp, samt endringer i lover og regler.

Eierrisiko

Eierrisiko handler om anleggsaksjer hvor følgende punkter vurderes: Eierskapets strategiske betydning, størrelsen på eierandelen, juridiske og moralske forpliktelser til å «fylle på penger», viljen til å delta i emisjoner, etc.

Systemrisiko

Systemrisiko er risiko for at en ustabil finansiell situasjon blir så omfattende at det fører til en systemsvekkelse hvor økonomisk vekst og velferd blir alvorlig skadelidende.

Risiko knyttet til uforsvarlig gjeldsoppbygging

Uforsvarlig gjeldsoppbygging er knyttet til bankens uvektede kjernekapitalandel.

Kapitalbehovet knyttet opp mot disse risikoene vurderes hver for seg ut fra gitte forutsetninger.

7 OPPSUMMERING

Bankens styring og kontroll med risikoområdene inngår som en viktig del bankens arbeid med risikostyring og intern kontroll. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer slik at banken har en gjenværende risiko som er innenfor de fastsatte rammer.